

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Prawa dotyczące usługi powszechnej w dziedzinie łączności elektronicznej w Unii Europejskiej
(opinia rozpoznawcza na wniosek Komisji Europejskiej)

(C/2024/6864)

Sprawozdawca: **Mateusz SZYMAŃSKI**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 11.12.2023
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego
Data przyjęcia przez sekcję	18.7.2024
Data przyjęcia na sesji plenarnej	18.9.2024
Sesja plenarna nr	590
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	174/0/1

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Założenia i cele europejskiej polityki dostępności do łączności internetowej wysokiej jakości nie są w pełni realizowane. W części regionów prędkość i stabilność łącza internetowego są nieadekwatne do potrzeb. Ograniczeniem w dostępie do internetu jest także brak kompetencji cyfrowych oraz cena. Można więc stwierdzić, że w Europie istnieje problem wykluczenia związanego z dostępem do internetu. Napędza to nierówności społeczne i ekonomiczne.

1.2. W związku z tym EKES opowiada się za wzmocnieniem zaangażowania UE na rzecz zapewnienia powszechnego dostępu do łącza internetowego o prędkości co najmniej 100 Mb/s (i uczynienia z tego wiążącego celu) – taki odstęp umożliwi skuteczne korzystanie z szybko rozwijających się podstawowych usług cyfrowych. Zobowiązanie to powinno być poddawane przeglądowi wraz z postępem technicznym. By było to możliwe, zaleca się, aby państwa członkowskie UE wyznaczyły w każdym kraju operatorów świadczących usługę powszechną i wspierały powszechną łączność, gdy siły rynkowe są niewystarczające.

1.3. Jednocześnie Komitet uważa, że w obecnych realiach społeczno-ekonomicznych zasadne jest uznanie dostępu do internetu za prawo podstawowe. Stanowiłoby to realizację zasad Europejskiego filaru praw socjalnych i we właściwy sposób odzwierciedliło zakres i doniosłość usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną, w tym tak podstawowych jak usługi zdrowotne, usługi administracji publicznej czy edukacja.

1.4. Istotnym wyzwaniem dla realizacji ambitnych celów UE w zakresie dostępu do internetu jest infrastruktura. Potrzeby inwestycyjne są znaczne. Dlatego też konieczne jest poszukiwanie nowych źródeł finansowania i efektywne wykorzystywanie istniejących funduszy. EKES zachęca, by rozważyć wprowadzenie regulacji wymuszających na platformach generujących duże ilości danych, zwłaszcza należących do wielkich firm technologicznych, partycypację w kosztach utrzymania, rozwoju sieci oraz zapewnienia jej bezpieczeństwa. Zapewni to zachęty i środki finansowe na potrzeby ograniczenia środowiskowych kosztów korzystania z usług cyfrowych.

1.5. Podczas realizacji idei usługi powszechnej istotnym aspektem powinno być publiczne zaangażowanie w kreowanie przestrzeni do rozwoju treści, narzędzi cyfrowych i kultury korzystania z sieci. Wymienić tu można m.in. politykę rozwoju aplikacji służących komunikacji z administracją publiczną, rozwój publicznego open-source, prowadzenie debaty na temat etyki korzystania z internetu, wykorzystanie infrastruktury publicznej, aby zapewnić dostęp do internetu czy też weryfikowanie i oznaczanie treści niewiarygodnych oraz zagrażających bezpieczeństwu jednostek, zwłaszcza osób młodych, także pod kątem uzależnienia od internetu. To stanowiłoby istotny wkład w decentralizację technologii, demokratyzację jej rozwoju, bezpieczeństwo i transparentność, zwłaszcza w związku z wykorzystaniem danych. W związku z tym EKES wzywa do uznania prawa do niekorzystania z usług internetowych i do ochrony prywatności.

1.6. Ważnym komponentem polityki łączności w UE winny być umiejętności cyfrowe, uczenie się przez całe życie, umiejętność weryfikowania informacji, a także znajomość różnych rodzajów ryzyka związanego z udostępnianiem danych osobowych w internecie. EKES wzywa do intensywnych działań w tym zakresie, ponieważ dynamiczny rozwój e-usług może powodować, że część społeczeństwa o niskich umiejętnościach cyfrowych będzie wykluczona. Zadania te mogą realizować podmioty publiczne, organizacje społeczne i – w miejscach pracy – pracodawcy. To tym bardziej ważne, że sieć stała się przestrzenią, w której coraz bardziej obecne są dezinformacja i manipulacje.

1.7. Trzeba poszukiwać dalszych możliwości działania dla organów regulacyjnych, tak by mogły odpowiadać na istniejące wyzwania. Wśród kolejnych obszarów ich działań można wymienić kwestie regulacji cen, ryzyka związanego z dezinformacją, kształtu rynku telekomunikacyjnego i inne. W związku z tym Komitet wzywa również do wzmocnienia zdolności tych organów, aby mogły one szerzej analizować skutki swoich decyzji i uwzględniać takie aspekty jak polityka przemysłowa, inwestycje, zatrudnienie, warunki pracy i płace, konsekwencje społeczne itp. Konieczne jest monitorowanie wdrażania usługi powszechnej i EKES apeluje o współpracę w tym zakresie ze społeczeństwem obywatelskim i innymi zainteresowanymi stronami.

2. Tło i kontekst

2.1. Pandemia COVID-19 pokazała, jak ważne mogą być podstawowe usługi realizowane za pośrednictwem narzędzi komunikacji elektronicznej. Wiele cyfrowych rozwiązań testowanych i wdrożonych w okresie pandemii przyjęło się – nadal się je rozwija i uważa za ważny element odporności UE na wypadek przyszłych kryzysów.

2.2. W 2018 roku ustanowiono Europejski kodeks łączności elektronicznej („Kodeks”), który następnie był wdrażany w państwach członkowskich UE. Zastąpił on dyrektywę o usłudze powszechnej z 2002 r. Dyrektywa koncentrowała się na zapewnieniu użytkownikom możliwości połączenia z publiczną siecią łączności w danym miejscu ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji osób ubogich, zamieszkujących tereny odległe od dużych ośrodków miejskich oraz osób z niepełnosprawnościami. Ponadto dyrektywa przewidywała zapewnienie kompleksowej książki telefonicznej, dostęp do numeru alarmowego „112”, promowanie numerów specjalnych, a także mechanizmy ochrony konsumentów.

2.3. Kodeks wzmacnia te regulacje oraz wprowadza nowe cele i zadania. Jest w nim mowa m.in. o przystępnym cenowo i adekwatnym dostępie do szerokopasmowego internetu, który musi być oferowany wszystkim konsumentom, niezależnie od miejsca, w którym się znajdują, oraz od uzyskiwanego przez nich dochodu. Kodeks jako punkt odniesienia przyjmuje prędkość połączenia internetowego na poziomie 100 Mb/s. Wprowadza również wymóg ustanowienia publicznego systemu ostrzegania oraz określa jako cele przewidywalność regulacyjną i rozwój sieci 5G. Niestety, mimo upływu w grudniu 2020 r. terminu wdrożenia tych przepisów Kodeks nadal nie we wszystkich krajach został w pełni wcielony w życie⁽¹⁾. Tym samym ocena jego skuteczności jest utrudniona.

2.4. Podstawą sprawiedliwej i zrównoważonej polityki UE jest Europejski filar praw socjalnych (EFPS). Jego 20 zasad obejmuje m.in. dostęp do podstawowych usług, w tym komunikację cyfrową. Ponadto EFPS definiuje taki dostęp jako prawo, co podkreśla szczególne zobowiązanie UE oraz jej państw członkowskich.

2.5. Nie można przy tym pominąć celów wytyczonych na szczeblu UE do 2030 r. w ramach programu „Droga ku cyfrowej dekadzie”⁽²⁾. Wybrane cele tej strategii obejmują: osiągnięcie 75 % wykorzystania chmury, AI lub dużych zbiorów danych przez przedsiębiorstwa, osiągnięcie pułapu 90 % MŚP korzystających z technologii cyfrowych na przynajmniej podstawowym poziomie, połączenie gigabitowe i 5G dla każdego, powszechny dostęp do najważniejszych usług publicznych w internecie oraz wzrost umiejętności cyfrowych.

⁽¹⁾ Unijny kodeks łączności elektronicznej.

⁽²⁾ Cyfrowy kompas na 2030 r.: europejska droga w cyfrowej dekadzie.

3. Uwagi ogólne

3.1. Minimalna prędkość połączenia zapewniająca komfortowe korzystanie z poczty elektronicznej to około 5 Mb/s, do obsługi mediów społecznościowych i korzystania z serwisów streamingowych potrzeba już przynajmniej 10 Mb/s. Wobec tego założony cel 100 Mb/s jest właściwy, a nawet ambitny. Niemniej warto zauważyć, że internet w technologii 5G umożliwia przesyłanie danych zdecydowanie szybciej, dlatego warto brać pod uwagę dostosowanie w przyszłości celu do realnych osiągnięć sieci i występujących potrzeb.

3.2. W kontekście powyższego załącznik V do Kodeksu wskazuje minimalny zestaw usług, które usługa adekwatnego szerokopasmowego dostępu do internetu musi być w stanie wspierać, i trzeba to uwzględnić w procesie ustalania minimalnej prędkości łączy szerokopasmowych. Ponadto wykaz ten nie wydaje się obecnie wystarczający, ponieważ nie obejmuje na przykład e-uczenia się, streamingu on-line czy usług medycznych. Zaleca się uaktualnianie tego rodzaju wykazów wraz z rozwojem technologicznym.

3.3. Dane pokazują, że średnie różnice w prędkości pobierania między poszczególnymi państwami członkowskimi są znaczne i często odbiegają od założeń polityki Unii. Dane z poziomu regionów pokazują jeszcze bardziej zróżnicowany obraz ⁽³⁾. Widoczne są także różnice w jakości dostępnej sieci ⁽⁴⁾. Ponadto według raportu Komisji na temat dostępu do podstawowych usług publicznych w UE ⁽⁵⁾ około 2,4 % osób w UE nie było stać na połączenie internetowe. Jednak w przypadku osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym średnia unijna wyniosła już 7,6 %, przy czym Rumunia, Bułgaria i Węgry odnotowały odpowiednio wartości powyżej 25 %, 20,5 % i 16,5 %. To pokazuje, że mimo znacznego postępu w rozwoju gospodarczym w UE nadal występują obszary wykluczenia cyfrowego.

3.4. To oznacza, że zakładane cele nie są realizowane powszechnie. Dlatego EKES jest zdania, że należy zapewnić wszystkim obywatelom UE prawo do łączności elektronicznej, które byłoby pełną realizacją tej usługi powszechnej. Kluczowym elementem tego prawa byłoby zapewnienie powszechnego, stabilnego dostępu do internetu o przepustowości na poziomie co najmniej 100 Mb/s.

3.5. Uznanie dostępu do internetu za prawo podstawowe wynika z doniosłej roli, jaką dostęp do internetu odgrywa w kontekście realizacji szerokiego spektrum podstawowych praw jednostki. Potrzebne jest tu podejście, zgodnie z którym dostęp do internetu traktowany będzie jako metaprawo, czyli prawo człowieka umożliwiające i warunkujące realizację innych praw podstawowych: od materialnych – do prywatności, wolności wypowiedzi, wyrażania poglądów itd., aż po prawa proceduralne – do informacji i uczestnictwa w życiu publicznym, politycznym, środowiskowym itd. Według obowiązujących przepisów zasadne jest zatem ujęcie przedmiotowego prawa w ramy nowej (normatywnej) koncepcji, przy jednoczesnym wykluczeniu możliwości wyłącznego traktowania go w kategoriach idei, która z racji swej natury mogłaby nie doczekać się realizacji. Takie rozumienie prawa do łączności internetowej jest podzielane również przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, który interpretuje art. 10 europejskiej konwencji praw człowieka ⁽⁶⁾ jako gwarantujący dostęp do części treści internetowych jako prawo człowieka.

3.6. Przyjęcie takiej perspektywy oraz ujęcie w nowych inicjatywach legislacyjnych dostępu do internetu jako prawa człowieka zwiększy jego upowszechnienie, a także poszerzy spektrum instrumentów prawnych, w ramach których jednostka będzie mogła dochodzić realizacji tego prawa. Zwłaszcza że w wielu państwach członkowskich e-usługi zaczynają stawać się podstawowym medium realizacji praw podstawowych dla funkcjonowania jednostki. E-państwo przestaje być uzupełnieniem tradycyjnych obszarów funkcjonowania państw, ale staje się pełnoprawną formułą komunikacji i realizacji interesu jednostki. Przyczyni się to również do zwiększenia nacisku na wdrożenie postanowień Kodeksu.

3.7. Zdaniem EKES-u unijny dorobek prawny w jego obecnym kształcie jest w stanie sprostać wyzwaniom związanym z powszechną dostępnością do internetu na zasadzie równości. Europejska przestrzeń prawna będzie mogła stanowić model, do którego będą mogły odnosić się inne systemy ochrony praw człowieka (uniwersalny czy też regionalne), dopiero budujące standardy normatywne w omawianej dziedzinie ochrony praw człowieka. W szczególności warto przyjrzeć się rozwiązaniom w tym zakresie, które przyjęto w Estonii.

⁽³⁾ COM(2021) 118 final.

⁽⁴⁾ Dane OPENSIGNAL.

⁽⁵⁾ *Report on access to essential services in the EU*, dokument roboczy służb Komisji, 2023.

⁽⁶⁾ UE jest stroną EKPC, a jej przyjęcie i stosowanie jest warunkiem członkostwa w UE.

3.8. Warto również zwrócić uwagę na prace ONZ w zakresie uznania dostępu do internetu za prawa człowieka. Stopniowo odchodzi się od traktowania dostępu do internetu w kategoriach usługi, a zaczyna skłaniać się do traktowania tego dostępu w kategoriach realizacji praw człowieka – w szczególności art. 19 Powszechnej deklaracji praw człowieka. W lipcu 2021 r. Rada Praw Człowieka NZ wydała rezolucję „The promotion, protection and enjoyment of human rights on the Internet” [Promowanie, ochrona i korzystanie z praw człowieka w internecie] ⁽⁷⁾. Jest to już piąta rezolucja Rady w tym obszarze, a pierwsze inicjatywy dotyczące uznania dostępu do internetu za prawo człowieka (metaprawo) pojawiły się w Radzie już w 2012 roku. Rada Europy zmierza w podobnym kierunku. Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy już w 2014 r. stwierdziło w rezolucji 1987 (2014) „Prawo dostępu do internetu”, że każdy powinien mieć prawo dostępu do internetu jako podstawę do realizacji praw człowieka zawartych w Europejskiej Konwencji praw człowieka, i określiło 12 zasad tego dostępu ⁽⁸⁾.

3.9. Jednym z argumentów przeciwko uwzględnieniu dostępu do szerokopasmowego internetu w ramach usługi powszechnej było to, że skala wykorzystania tego rodzaju połączeń nie uzasadniałaby ponoszonych kosztów. Niemniej obecne zastosowania i potrzeby czynią takie założenie nieaktualnym. Należy ocenić społeczno-gospodarczy wpływ decyzji zarówno na działania indywidualne, jak i zbiorowe, w tym w szczególności na przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu i rosnącym nierównościom społecznym.

3.10. W związku z tym EKES pragnie zauważyć, że odpowiednia infrastruktura internetowa to również istotny bodziec dla rozwoju ekonomicznego poszczególnych regionów, co idzie w parze z celami unijnej polityki spójności. Dostęp do odpowiedniej infrastruktury łączności może być ważnym czynnikiem przy podejmowaniu decyzji inwestorskich po stronie biznesu. Inwestycje w światłowody, łączność satelitarną czy 5G to istotne części tej strategii. W przyszłości znaczenie mogą mieć także bardziej zdecentralizowane rozwiązania, jak np. miejskie sieci mesh.

3.11. Wyznaczeni operatorzy świadczący usługę powszechną mają do odegrania ważną rolę. Jak stwierdzono w sprawozdaniu BEREC ⁽⁹⁾, jedynie dziewięć państw członkowskich podjęło decyzję o wyznaczeniu takich usługodawców. Zatem to głównie rynek ma zapewnić powszechny dostęp do podstawowych usług. Zdaniem EKES-u w sytuacji, gdzie państwa członkowskie są odpowiedzialne za minimalny poziom łączności i nie wdrożyły jeszcze w pełni Kodeksu, nie jest to wystarczające. Lepiej jest wyznaczyć w każdym państwie członkowskim operatora świadczącego usługę powszechną i otrzymującego za ten minimalny poziom usług wynagrodzenie wystarczające do osiągnięcia rentowności. Alternatywną możliwością jest bezpośrednie wskazanie innych środków polityki publicznej, które umożliwią użytkownikom końcowym łączność w przystępny cenowo sposób.

3.12. Jeśli założyć, że polityka regulacyjna w tej dziedzinie odchodziłaby od prostej kalkulacji kosztów, to warto rozważyć dodatkową rolę organów regulacyjnych, które powinny posiadać prawo do weryfikowania taryfikatorów cen i mieć możliwości korekty, gdyby ceny te ograniczały dostęp do podstawowych usług elektronicznych, a zwłaszcza dostęp do szybkiego internetu. Zarazem cenniki usług telekomunikacyjnych powinny odzwierciedlać równowagę między potrzebą inwestycji, polityką przemysłową oraz warunkami pracy i płacy w tym sektorze.

3.13. Zasadniczo EKES jest zdania, że ciężar odpowiedzialności za zapewnienie usług telekomunikacyjnych powinien spoczywać nie tylko na państwie, konsumentach i podmiotach zapewniających infrastrukturę. Trzeba wziąć też pod uwagę korzyści płynące z digitalizacji dla podmiotów rynkowych generujących znaczące przepływy danych. Należałoby zatem opracować odpowiednie ramy, tak aby również te podmioty generujące dane wniosły proporcjonalny wkład w utrzymanie i rozwój infrastruktury. Inspiracją dla tego rodzaju działań mogłaby być polityka „zanieczyszczający płaci”, która jest już wdrażana przy inwestycjach oddziałujących na środowisko naturalne. Działalność uczestników rynku, która jest uzależniona od przekazywania dużych ilości danych, powoduje potrzebę rozwoju infrastruktury, zwiększa koszty konserwacji i wpływa na środowisko. Warto również promować istniejące źródła finansowania w ramach środków UE i EBI. Z drugiej strony, można by oczekiwać, że dla osiągnięcia właściwej równowagi infrastruktura internetowa będzie otwarta dla innych dostawców usług i zapobiegnie się ograniczeniom w tym zakresie.

3.14. Warto zauważyć, że usługi cyfrowe nie są obojętne dla środowiska. Każdy proces w świecie wirtualnym wymaga znacznych zasobów energii oraz wody. Tym samym rozszerzenie katalogu podmiotów partycypujących w kosztach utrzymania i rozwoju sieci mogłoby zapewnić konieczne środki na ochronę środowiska, a jednocześnie mobilizować do tworzenia technologii, które ograniczają negatywny wpływ na środowisko.

⁽⁷⁾ Rezolucja A/HRC/47/L.22 „The promotion, protection and enjoyment of human rights on the Internet” [Promowanie, ochrona i korzystanie z praw człowieka w internecie].

⁽⁸⁾ Rezolucja 1987 (2014) „The right to Internet access” [Prawo dostępu do internetu].

⁽⁹⁾ BEREC, *Report on Member States' best practices to support the defining of adequate broadband internet access service*, 7 marca 2024 r.

3.15. W tym kontekście EKES zwraca uwagę, że nie we wszystkich państwach członkowskich monitoruje się wdrażanie usługi powszechnej. Zdaniem Komitetu monitorowanie, w jaki sposób usługa powszechna jest świadczona w praktyce, i w razie potrzeby usprawnianie systemu, to konieczność. Główną rolę odgrywają organy regulacyjne, ale EKES zaleca, by uzupełnić ich prace wiedzą fachową i obserwacjami społeczeństwa obywatelskiego i tu konieczna jest ścisła współpraca z zainteresowanymi stronami.

3.16. Prawem użytkownika usług komunikacji elektronicznej jest nie tylko korzystanie, ale również niekorzystanie z tych usług. Konsument powinien mieć prawo do określenia swojego dziedzictwa cyfrowego i podjęcia decyzji o tym, co stanie się z jego osobistymi informacjami. Ponadto bardzo ważna jest pełna informacja, w jakim celu wykorzystuje się informacje, które określona platforma cyfrowa gromadzi podczas korzystania z jej usług, i wskazanie na możliwość odmowy udostępnienia tych informacji. EKES poddaje pod rozagę wprowadzenie mechanizmów, które umożliwiłyby udostępnianie danych np. w zamian za niższą cenę danej usługi.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. EKES jest zdania, że zapewnienie łączności to tylko część pożądanej polityki. Kluczowa wydaje się świadomość dostępnych narzędzi i umiejętność ich wykorzystania. Upowszechnianie aplikacji do kontaktu z administracją publiczną jest ograniczane m.in. przez braki wiedzy w tym zakresie. To ważne zwłaszcza w kontekście rozwoju unijnego portfela tożsamości cyfrowej⁽¹⁰⁾. Dlatego ciągle podnoszenie wiedzy i umiejętności związanych z usługami komunikacji cyfrowej to ważne zadanie, które może być realizowane przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego, partnerów społecznych i publiczne służby zatrudnienia. Zachęca się zatem do wzmocnienia współpracy, by tego rodzaju działania były prowadzone na szczeblu krajowym i lokalnym oraz w miejscach pracy.

4.2. Ponadto zachęca się organy administracji publicznej, organizacje społeczne i przedsiębiorstwa do opracowywania strategii cyfrowych, które będą uwzględniały m.in. następujące elementy: bezpieczeństwo, odpowiednią komunikację, efektywność wydatkowania środków, umiejętności kadr i kulturę dostosowania do nowych technologii⁽¹¹⁾.

4.3. W tym kontekście warto zauważyć, że szereg usług dotychczas świadczonych w świecie realnym traci na znaczeniu – jak np. usługi pocztowe. Zaangażowanie zasobów tych podmiotów (np. placówek pocztowych) do wsparcia osób mających ograniczone możliwości korzystania z sieci mogłoby zmniejszyć presję związaną z postępującą digitalizacją tradycyjnych usług. Tego rodzaju inicjatywy, jak również upowszechnianie bezpiecznych hot-spotów, stanowiłyby istotne uzupełnienie indywidualnej oferty łączności. Niemniej należy zadbać o to, by usługi publiczne realizowane w sposób tradycyjny nadal były dostępne dla osób, które z pewnych względów nie mogą lub nie chcą korzystać z opcji cyfrowej.

4.4. Jednym z rodzajów usługi powszechnej mogłoby być również zapewnienie publicznie dostępnych (tzw. public open source) podstawowych aplikacji i kodu. Sprzyjałoby to decentralizacji rozwoju technologii, demokratyzacji użytkowania i budowie odporności oraz bezpieczeństwa oprogramowania testowanego przez użytkowników.

4.5. Szczególną uwagę należy zwrócić na sytuację osób z niepełnosprawnością. Przeciwdziałanie wykluczeniu w tej grupie jest wyzwaniem, ponieważ komunikacja tych osób może być utrudniona i może wymagać zaawansowanych rozwiązań. Otwiera to szanse dla integracji, jednak ważne jest, by rozwiązania umożliwiały komunikację z podmiotami publicznymi, np. w sprawach administracyjnych, związanych ze zdrowiem itp. Przydatne będą np. czytniki ekranu, napisy i sterowanie głosowe.

4.6. EKES poddaje pod rozagę wprowadzenie mechanizmów klasyfikowania i oznaczania platform informacyjnych pod kątem możliwych zagrożeń dla użytkowników, np. zagrożeń dla zdrowia psychicznego młodych ludzi, ryzyka dla danych prywatnych czy też wskazania miejsca powstania danej informacji. Zwiększyłyby to wiedzę na ten rodzajów ryzyka i przyczyniałyby się do samodzielnego selekcjonowania informacji przez użytkowników. Po raz kolejny pragniemy podkreślić rolę organizacji społecznych w promowaniu wiedzy o ochronie danych osobowych i o ryzyku z tym związanym.

⁽¹⁰⁾ Europejskie ramy tożsamości cyfrowej.

⁽¹¹⁾ Przykładem może być strategia cyfrowa EKES-u na lata 2024–2026.

4.7. Komitet uważa, że częścią strategii związanej z realizacją usługi powszechnej mogłoby być opracowanie – czy to na szczeblu UE, czy na szczeblu poszczególnych państw – kodeksów etycznych związanych z korzystaniem z sieci internetowej. Wspomniane już zagrożenia, ale także nowe technologie, w tym zwłaszcza te, które wykorzystują AI, powodują wątpliwości natury etycznej. Tego rodzaju aktywność miałaby walor edukacyjny i uwrażliwiałaby na pozatechnologiczne skutki komunikacji elektronicznej.

4.8. Należy pamiętać również o osobach, których praca wymaga komunikacji drogą elektroniczną. Niezwykle ważne jest, by nie dochodziło do sytuacji, kiedy pracownicy są zobowiązani do stałego podłączenia do sieci w celach służbowych i de facto wykonywania pracy poza przypisanym czasem pracy. Ograniczenie tego rodzaju praktyk poprzez prawo do pozostawania offline będzie sprzyjało poprawie równowagi między życiem zawodowym i rodzinnym, zwłaszcza wśród osób, które pracują w ramach pracy zdalnej.

4.9. Nie można zapominać o sytuacji pracowników sektora usług świadczonych drogą elektroniczną. W tym kontekście należy odnotować niedawno uzgodnioną dyrektywę o pracy za pośrednictwem platform. EKES wzywa do pełnego wdrożenia jej postanowień.

4.10. Chcemy również podkreślić problem braku możliwości korzystania ze służbowej poczty elektronicznej do celów związanych z działalnością związkową. EKES zaznacza, że prawo do korzystania z poczty elektronicznej przedsiębiorstwa zostało zapisane w Konwencji nr 135 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej ochrony przedstawicieli pracowników w przedsiębiorstwach i przyznania im ułatwień.

4.11. Aby móc zmierzać w kierunku wskazanym w niniejszej opinii, na organy regulacyjne nałożone zostaną większe wymagania. Dlatego organom tym należy zapewnić wystarczające zasoby kadrowe i organizacyjne, a także uprawnienia, by mogły skutecznie realizować powierzone im zadania.

Bruksela, dnia 18 września 2024 r.

Oliver RÖPKE
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego